

In memoriam
Kari S. Tikka
1944–2006

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS
SUOMEN LAKIMIESLIITTO
HELSINGIN YLIOPISTON OIKEUSTIETEELLINEN
TIEDEKUNTA
HELSINKI

Toimituskunta / Editorial Board

Edward Andersson

Kai Kalima

Timo Viherkenttä

Pekka Vihervuori

Tilausosoite / Orders

Suomalainen Lakimiesyhdistys / Finnish Lawyers' Association

Kasarmikatu 23 A 17

00130 Helsinki, Finland

tel. +358 (0)9 6120 300

fax + 358 (0)9 604 668

sly@lakimies.org

www.lakimies.org

© Suomalainen Lakimiesyhdistys ja kirjoittajat

Kannen ja taiton suunnittelu: Heikki Kalliomaa

Kari S. Tikan valokuva s. V Jakke Nikkarinen

Taitto: Keski-Suomen Painotuote Oy

ISSN 0356-7222

ISBN 978-951-855-266-9

Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2007

Matti Kukkonen

Pienosakeyhtiön voitonjaon verosuunnittelusta¹

Verosuunnittelun uudistunut pelikenttä

Vuoden 2004 pääoma- ja yritysverouudistuksen myötä erityisesti osakeyhtiöiden voitonjaon verosuunnittelun pelikenttä on murroksessa. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä yhtiön maksama tulovero voitosta oli vain osakkaalle tulevan osinkotulon ennakkollinen osa- tai kokonais-suoritus. Perustilanteessa yhtiövero riitti osakkaan pääomatuloveron kattamiseen. Ansiotulo-osinkoa saataessa osa yhtiön jo maksamasta verosta voitiin jopa saada verottajalta ”joulurahana” takaisin. Verosuunnittelu olikin tässä vanhassa järjestelmässä keskittynyt lähes yksinomaan osakkaan pääomatuloveropohjan eli yhtiön nettovarallisuuden kasvattamiseen siten, että osakkaalle voitiin jakaa riittävä määrä osinkoa. Yhtiöveron minimointi ei sinällään ollut erityisen tarpeellista eikä aina järkevääkään, kun tavoitteena oli optimaalinen osingonjakopolitiikka.

Osakeyhtiön ja sen aktiiviosakkaan verosuunnittelutilanne on nyt toinen. Yhtiön tilinpäätöksen verosuunnittelu on tullut takaisin nettovarallisuussuunnittelun rinnalle. Kun osakas ei pysty hyödyntämään yhtiön maksamaa veroa, tällainen vastikkeeton rahan kustannus (reaalinen kulu) on ainakin periaatteessa pyrittävä minimoimaan. Ideaalitilanteessa jaetaan osinkoja verovapaasta tulosta ilman yhtiötason verotusta.² Kärjistetysti voidaankin puhua paluusta yritysten tilinpäätössuunnittelun ja veron minimoinnin kulta-ajalle eli 1980-luvulle (”back to the 80’s”).

Verojärjestelmän ollessa perusluonteeltaan varsin labiili verosuunnittelussa kannattaa nyt ottaa huomioon myös mahdollisten nopeiden lakimuutosten vaikutukset. Periaatteessa on mahdollista, että hyvitysjärjestelmässä käytössä olleen täydennysveron seuraajaksi tulee jon-

¹ Kirjoittaja aloitti aikanaan vero-oikeudellisen uransa Kari S. Tikan vetämässä finanssioikeuden syventävien opintojen projektiryhmässä. Myöhemmin professori Tikka toimi kirjoittajan jatko-opintojen ja väitöskirjan ohjaajana sekä väitöstilaisuuden kustoksena.

² Voitonjaon verosuunnittelusta perusesityksenä ks. Matti Kukkonen: Pienosakeyhtiön ja sen osakkaan tuloverotus, Talentum 2004, erityisesti kirjan 7. luku. Yhtiön tilinpäätöksen suunnittelussa asetettava tavoitetulos riippuu veron minimoinnin tarpeesta. Verotettavan voiton minimoinnin rajoitteena toimii voiton näyttämisen tarve osakeyhtiölain (OYL) mukaista voitonjakoa tai omien osakkeiden ostamista/lunastamista varten. Jos yhtiöllä on verovapaita luovutusvoittoja, verotettava voitto on mahdollista minimoida ilman että joudutaan toimimaan ilman jaettavissa olevaa vapaata omaa pääomaa. Nyt myös realisoitumaton omaisuuden arvonnousu on lähtökohtaisesti jakokelpoista (IFRS-tilinpäätös). Tämä lisää edelleen tilinpäätössuunnittelun vaihtoehtoja. Kirjanpidon ja verotuksen tuloslaskennan tuleva suhde on tässä suhteessa oleellista. Oma ongelmansa syntyy sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston luonteesta eli katsotaanko tällaiseen rahastoon tehdyn sijoituksen palautus osingoksi vai luovutusvoitoksi. Ks. tarkemmin tästä Matti Kukkonen: Yrityksen luovutusvoittojen verotus, Talentum 2007, kappale 4.3.5.

kinlainen jaetun osingon minimivero yhtiötasolla. Tämä ehkäisisi verovapaan tulon jakamista osakkaille. Edelleen on myös auki 1.9.2006 voimaan tulleen osakeyhtiölain mukaisten uusien rahoitusinstrumenttien ja oman pääoman erien suhde verolainsäädäntöön. Yritysverotuksen kehittämistyöryhmä 2005:n (VM:n työryhmämietintö 4/2006) ehdotuksia ei tältä osin ole vielä toteutettu.

Pienosakeyhtiön verosuunnittelussa on edelleen mukana eriytetyn tuloverojärjestelmän aikana syntynyt omistajan osinkoverosuunnittelu (verovapaan osinkotulon maksimointi). Tämä verosuunnittelu on kuitenkin osin saanut uusia muotoja johtuen uudistetun järjestelmän monimutkaisuudesta ja verokynnyksistä. Lisäksi yritys- ja omistusrakenteita koskeva verosuunnittelu lisääntyy väistämättä, kun osakeyhtiön omistamien muiden käyttöomaisuusosakkeiden kuin kiinteistöosakkeiden luovutusvoitot ovat muuttuneet pääosin verovapaiksi ja vastaavat luovutustappiot samaten kuin purkutappiot verotuksessa vähennyskeltottomiksi (elinkeinoverolain [EVL] 6 b §).³ Verojärjestelmän selviä aukkoja pyritään yleensä hyödyntämään maksimaalisesti ja hiukan ylikin. Tässä suhteessa kannattaa kuitenkin noudattaa järkevää varovaisuutta.

Verojärjestelmä ohjaa nyt hyvinkin voimakkaasti osakeyhtiöiden yritysrakennetta eli kysymystä joko yhtenä yhtiönä tai yhtiöryhmänä (konsernina toimimisesta) ja lisäksi myös kiinteistöjen omistusmuotoa. Yritysrakenteen suhteen syntyy intressejä yhtiöittää ja myydä tarpeetonta varallisuutta. Ääritilanteessa konsernin varsinaisen liiketoiminnan tulot paketoidaan tai ohjataan tytäryhtiöön ja realisoidaan verovapaasti. Uusi järjestelmä vinouttaa veroneutraliteettia yhden yhtiön mallin ja konsernimallin välillä konsernin eduksi. Tappiot kannattaa keskittää sellaiseen yhtiöön, mahdollisesti ei-osakeyhtiöön, jossa ne saadaan vähentää. Kiinteistöt siirretään jakautumisen tai liiketoimintasiirron kautta keskinäiseen kiinteistöyhtiöön, josta osakkaat saavat suoraa pääomatuloa.

Kokonaisuutena erilaisten yritysjärjestelyjen ja eritoten liiketoimintasiirron jakautumisen ja osakevaihdon merkitys kasvaa.⁴ Vuoden 2007 alusta myös osittaisjakautuminen on mahdollinen ilman vanhan yhtiön purkautumista verotuksessa. Fuusion ja purun käyttö taas ehkä vähenee. Purkamisessa otetaan huomioon hyvin rajoitettu purkutappion vähennysmahdollisuus.

Yhtiöiden uusinvestointien rahoituksessa käytettäneen tulorahoitusta eli yhtiöön jätettyä voittoa tai velkaa. Samalla eri perusrahoitusmuotojen väliset epäneutraalisuudet kasvavat. Rahoitusmuotona yleistyneenä jatkossa myös oman ja vieraan pääoman välimuotojen käyttö (pääomalainat ym.) sekä tuotoltaan osakesidonnaisten vieraan pääoman rahoitusinstrumenttien käyttö. Muutoinkin osakeyhtiön osakas saattaa suosia jatkossa muuta pääomatuloa kuin osinkoa. Yhtiölle korko ja vuokra ovat yleensä kohtuurajoissa vähennyskelpoisia, toisin kuin osinko. Käytännössä kannattanee yleensä aina käyttää voitonjakoyhdistelmiä, joissa on mukana

³ Verovapaiden osakeluovutusten verotuksesta ja siihen liittyvistä veroansoista ks. laajemmin Kukkonen 2004, s. 144 ss. sekä Kukkonen 2007, luku 4.

⁴ Tässä yhteydessä on kuitenkin muistettava EVL 52 h §:n erityinen veronkiertonormi. Säännöstä muutettiin vastikään, ja on mahdollista, että sen soveltamiskynnys on alentunut. Ks. Kukkonen 2007, kappale 9.1.

sopivaksi mitoitettu verovapaa osinko, korko tai vuokra sekä palkka. Osinko voidaan myös jättää velaksi, jolloin yhtiöltä saadaan korkotuloa. Osinkoverotuksessa voidaan tavallaan katsoa siirtyyn yhtiön verotusasetman parantamiseen osakkaiden verotuksen kustannuksella.

Verovapaan osingon maksimoinnissa nettovarallisuussuunnittelu koskee edelleen esimerkiksi osakaskohtaisia oikaisuja. Uudessa järjestelmässä osakaslaina ei enää vähennä yhtiön nettovaroja. Toisaalta osakaslainojen nostointressi lieene vähennemässä, kun maksettua pääomaveroa ei enää saakaan välttämättä 5 vuoden sisällä takaisin, jos ja kun osakkaalle ei synny veronalaisia pääomatuloja. Käytännössä osakslainat maksettaneen takaisin alijäämähyvityksen siirtymävaiheessa vuoteen 2009 mennessä.

Yritys- ja omistusrakenteissa suuntaus on kohti yhä hajautuneempaa osakeyhtiön omistajapohjaa. Verovapaan osingon katto on esimerkiksi neljälle omistajalle 360 000 euroa, joka on jo hyvin suuri summa suomalaisessa pienosakeyhtiössä. Samalla voidaan edistää sukupolvenvaihdosta ja alentaa mahdollista tulevaa perintö- tai lahjaveroa. Jatkajalle tapahtuva lahjanluonteinen luovutus on mahdollista toteuttaa varsin vähin kokonaisveroin jos ja kun lahjaverosta vapaudutaan kokonaan tai ainakin siten, että vain 40 prosenttia yrityksen varallisuusverotusarvosta katsotaan lahjansaaajan veronalaiseksi lahjaksi.

Seuraavan sivun taulukko 1 kuvaa osakeyhtiön yritysjärjestelyjen ja yhtiöstä luopumisen verokysymyksiä tämänhetkisessä järjestelmässä.⁵ Yhtiön toiminta-ajan voitonjakoa tarkastellaan jäljempänä erikseen. Yritysjärjestelyjen osalta vuoden 2004 verouudistus ei tuonut sinällään kovin suuria muutoksia. Veronkiertonormien soveltamiskynnys lieene kuitenkin monissa kohdin madaltunut silloin, kun yritysjärjestely jotenkin liittyy verouudistuksen synnyttämään mahdollisuuteen luoda verovapaita luovutusvoittotuloja osakeyhtiöön (sarjatoimiluonne, verotusmenettelylain [VML] 28 § ja EVL 52 h §). Henkilöosakkaan luovutusvoittoverotuksessa on syytä huomata hankintameno-olettaman huomattava alentuminen, jota ei kompensoi pääomatuloverokannan alentaminen yhdellä prosenttiyksiköllä varsinkin kun on oletettavaa että jatkossa pääomatuloverokanta ehkä joustaa nimenomaan ylös eikä alas (toisin kuin yhtiöverokanta).

Osinkojen verosuunnittelun käytännön tasolla on hyvä huomata, että ns. tulon muuntamisintressi eli verokuilu korkeimpien ansiotulon marginaaliveroasteiden ja ”normaalin” osinkotulon verotustason välillä on verouudistuksessa kasvanut. Verovapaan osingon kokonaisverorasitus on pienyhtiöissä 26 % (jaettava tulo verotettu yhtiössä). Tällöin jaetun osingon kattona (ja pohjana) on 90 000 euron vuosittainen ja henkilökohtainen verovapausmaksimi eli ns. kauteusraja. Ansiotulon maksimiverotaso taas on edelleen 56–57 %. Veroaste-eroksi saadaan näin maksimissaan jopa yli 30 prosenttiyksikköä. Suurin osa suomalaisista pienosakeyhtiöistä jakanee jatkossa lähinnä vain 9 % nettovaroistaan verovapaana osinkona. Tämän oheen maksetaan sitten osakkaalle ehkä muuta pääomatuloa tai palkkaa tilanteen mukaan.

⁵ Oletetaan, että yhtiön liiketoiminnan arvo on miljoona euroa. Jos sijoitusyhtiöksi muuntuneeseen yhtiöön kertyneet voittovarot (liiketoimintasiirto + verovapaa toiminnallisen tytäryhtiön myynti) siirretään verotta hitaalla kaavalla osakkaalle (vain vuosittainen 90 000 euron verovapaa voitonjako), voittovaroista voidaan nostaa 5 vuodessa noin 40 % ja 10 vuodessa noin kaksi kolmannesta. Ks. laajemmin Kukkonen 2004, alaluvut 7.15 ja 9.9.

Taulukko 1. Osakeyhtiön ja sen omistajan kokonaisverotus yritysjärjestely- ja osakeluovutustilanteissa vuonna 2007.⁶

Luovutusmuoto	Omistaja	Yhtiö
Normaali osakekauppa		
Verollinen (ulkopuolinen ostaja tai oma yhtiö)	luovutusvoittovero 28 %	ei yleensä tuloverovaikutuksia pl. mahdollinen tappioiden ja käyttäm. hyvitysten tuhoutuminen ⁷
Verovapaa (TVL 48 §)	ei verotusta	ei yleensä tuloverovaikutuksia pl. mahdollinen tappioiden ja käyttäm. hyvitysten tuhoutuminen
Substanssikauppa (yhtiö myy)		
Verollinen	ei välitöntä veroa; osakkaan osinkovero, jos tulo siirretään osinkona osakkaalle; voi olla verovapaa (max 9 %, 90 000)	yhtiö myy omaisuutta, verotaso 26 %
Verovapaa (käyttöomaisuus-osakkeet, EVL 6 b §)	verovapaa tai osakkaan osinkovero (yli 9 % / 90 000); ei verotusta osakastasolla ellei jaeta ulos	ei verotusta; tappio ei vähennyskelpoinen
Yhtiön purku (tai osakeyhtiömuodon muuttaminen muuksi)	luovutusvoittovero jako-osasta 28 %	normaali verotus 26 %; varaukset palautuvat tuloon
Fuusio	verotus lykkääntyy, jos rahavastike max 10 %; rahavastikkeen osalta luovutusvoittovero 28 %	ei verovaikutuksia (tappiot ja hyvitykset voivat joissain tapauksissa kadota vastaanottavassa yhtiössä)
Kokonaisjakautuminen	samoin kuin fusio	samoin kuin fusio
Osittaisjakautuminen	verotus lykkääntyy edellytysten täytyessä	ei verovaikutuksia
Liiketoimintasiirto	verotus lykkääntyy edellytysten täytyessä, ei rahavastiketta	ei verovaikutuksia kun liiketoiminnan osa yhtiöitetään
Osakevaihto	verotus lykkääntyy, jos rahavastike max 10 %; rahavastikkeen osalta luovutusvoittovero 28 %	ei verovaikutuksia (tappiot ja hyvitykset saattavat kadota)
Lahjanluonteinen osakekauppa tai lahja	luovuttajan osalta luovutusvoittovero, jos lahjanluonteinen ellei TVL 48 § sovellu, hankintameno jaetaan saajan osalta lahjavero, jos ei sukupolvenvaihdos; kauppahinnan ollessa 50 % tai enemmän verovapaa sukupolvenvaihdoksessa muutoin PerVL 55 § alennus	ei tuloverovaikutuksia pl. että voidaan menettää vanhat tappiot ja hyvitykset

⁶ Taulukossa ovat mukana tulovero- sekä perintö- ja lahjaverovaikutukset. Lisäksi on huomattava varainsiirtovero-, arvonlisävero- ja konserniavustusvaikutukset. Oletuksena se, ettei kysymys ole EVL 52 h §:n mukaisesta veronkierto-tilanteesta.

⁷ Konsernijärjestelyissä ja sukupolvenvaihdoksissa saadaan yleensä poikkeuslupa.

Voitonjaon verotus eri pienyritysmuodoissa

Valtaosa viime vuosina perustetuista uusista yrityksistä on ollut nimenomaan pieniä harvinaisakeyhtiöitä. Samaan aikaan monia yksityisliikkeitä ja henkilöyhtiöitä on muutettu osakeyhtiöksi. Tämä kehityssuunta saattaa nyt olla muuttumassa. Uuden osakeyhtiölain nojalla osakeyhtiö on yhtiöoikeudellisesti mahdollista muuttaa (takaisin) toiseksi yritysmuodoksi. Verotuksessa tätä ei tosin ainakaan vielä sallita.

Yksityisliikkeen ja henkilöyhtiön (henkilöyhtiön osakkaiden) verotus on nykyisellään aina yhdenkertaista. Pienosakeyhtiön osinkotulon verotus voi taas olla nollakertaista, yhdenkertaista tai sitten osittain kahdenkertaista. Yksityisliikkeen ja henkilöyhtiön pääomatulon laskentaprosentti on 20 %, kun taas osakeyhtiössä yhtiöverokanta on pääomatuloverokantaa alempi, mutta samalla verovapaan ja yhdenkertaisen verotuksen kohteena olevan osinkotulon maksimi on 9 % yhtiön nettovaroista. Yksityinen elinkeinon tai maatalouden harjoittaja voi lisäksi valita halutessaan vain 10 %:n pääomatulo-osuuden, jos pienestä ansiotuloksi katsottavasta yritystulosta menevä vero on pääomatuloveroa eli 26 %:a alhaisempi. Yrittäjäpuolisot voivat myös tasapainottaa progressiivisesti verotettua yritystuloa keskenään. Yksityisliikkeessä ja henkilöyhtiöissä yrittäjä voi myös tehdä yksityisottoja ilman peitellyn osingon vero-ongelmia. Konsernirakenteessa henkilöyhtiömuotoinen emoyhtiö voi realisoida tappiollisia käyttöomaisuusosakkeita verovähennykseen oikeuttavasti toisin kuin osakeyhtiömuotoinen emoyhtiö (EVL 6 b §).

Yritysmuotovertailussa on lisäksi muistettava toinen perustavaa laatua oleva pienyhteisömuoto eli pienosuuskunta. Osuuskunnan ylijäämänpalautus on verovähennyskelpoista yritykselle ja verovapaata osakkaalle osuuskunnan palvelujen käytön suhteen. Osuuspääoman korko on puolestaan aina täysin verovapaata 1 500 euroon saakka ja tämän jälkeen osittain veronalaista pääomatuloa. Osuuspääoman korko on siis osakastasolla aina korkeintaan pääomatuloveroasteella verotettua riippumatta osuuskunnan nettovarallisuudesta.⁸ Osuuskunta voi näin ollen kannattaa hyvin pienissä tuloissa tai silloin, kun nettovarallisuutta ei ole kovin paljon.

Osuuskunnassa hyväksytään lisäksi myös ns. omakustannushinnoittelu, joka ei ole sallittua osakeyhtiössä. Toisaalta työntekijöiden omistamien osuuskuntien osakkaita saatetaan verotuskäytännön nojalla verottaa lähes kaikesta osuuskunnalta saadusta tulosta palkkana. Osuuskunnassa maksetaan myös yhteisövero, joten voitonjaon verotus on tältä osin kahdenkertaista.⁹

Oheisessa taulukossa 2 on verrattu yksityisliikettä, henkilöyhtiötä ja osuuskuntaa osakeyhtiöön esimerkkitalanteessa, jossa yrityksellä on jo nettovarallisuutta eli kysymys ei ole aloitta-

⁸ Verouudistukseen sisältyi eduskunnan lausuma siitä, että hallituksen tulee selvittää nettovarallisuuspohjaiseen (pienosakeyhtiöiden osinkoverotusta muistuttavaan) osuuspääoman koron verotukseen siirtymismahdollisuudet. Tältä osin toteutettiin syksyllä 2004 valtiovarainministeriön virkamiestyönä selvitys asiasta. Selvitys ei johtanut verotuksen muutoksiin.

⁹ Osuuskuntien verotuksesta laajemmin ks. Lauri Mannio: Osuuskunnat ja verotus, Edita 2004.

Taulukko 2. Osakeyhtiö vs. muut yritysmuodot. Koko nettovoitto jaetaan. Yrityksen nettovarallisuus on tasan sen suuruinen, että koko osinko on verovapaata (9 % taso).

Yrityksen bruttovoitto/ Yritysmuoto	30 000 €	50 000 €	70 000 €	120 000 €
yksityisliike tai kommandiittiyhtiö (20 % pääomatuloa, loput ansiotuloa 2004 asteikolla)	25,1 %	25,5 %	25,9 %	27,6 %
osuuskunta (1500 euroa verovapaata; ylimenevä osa 70 % pääomatuloa)	39,5 %	39,9 %	40,1 %	40,3 %
osakeyhtiö (osinko < 9 %)	26 %	26 %	26 %	26 %

vasta tai muuten hyvin köyhästä yrityksestä. Taulukossa on myös oletettu, että yrityksessä toimii vain yksi pääosakas (omistajayrittäjä). Yritys jakaa yhteisömuodossa omistajalleen koko nettovoiton. Osuuskunnan osalta mukana ei ole ylijäämänpalautusta (sitä ei haluta tai voida antaa) eli voitonjako toteutuu vain osuuspääoman korkona.¹⁰ Osinkona tai osuuspääoman korkona jaetaan taulukossa 9 % nettovaroista (osinko verovapaa). Vertailutilanne suosii näin lähtökohtaisesti osingonjakoa. Nettovarallisuudeltaan pienessä tai nettovelkaisessa yhtiössä koko tai lähes koko jaettu osinko on osittain ansiotuloa (ks. taulukko 3 jäljempänä).¹¹ Tällöin muiden yritysmuotojen veroedullisuus korostuu edelleen.¹²

Esillä oleva vertailutaulukko osoittaa sinällään, että yksinkertaisessa perustilanteessa osakeyhtiö on yksityisliikettä ja henkilöyhtiötä epäedullisempi aina noin 70 000 euron tulotasoon saakka. Osuuskunta on kuitenkin vertailussa suhteellisesti huonoimmassa asemassa, koska sen nettovarallisuus ei vaikuta osakkaiden osin kahdenkertaiseen verotukseen. Jos yhtiön osakkaalle jakama tulo olisi esimerkiksi vain 1 500 euroa (bruttovoitto n. 2 000 euroa), osuuspääoman koron kokonaisverotasoksi tulisi 26 % (yhdenkertainen verotus).

Eri pienyritysmuotojen välistä veroedullisuutta pienen yrityksen varallisuustilanteen toisessa ääripäässä eli nettovelkaisessa tilanteessa (aloittava yritys) on puolestaan havainnollistettu oheisessa taulukossa. Osakkaan ansiotulon veroasteeksi on oletettu joko 20 % tai 50 %. Yrityksen tulos on vastaavasti joko 10 000 tai 50 000 euroa. Koko voitto jaetaan ulos.¹³

Nettovelkatilanteessa osakeyhtiö on selvästi yksityisliikettä ja henkilöyhtiötä epäedullisempi osittaisen kahdenkertaisen verotuksen vuoksi. Osuuskuntakin on nyt lähes yhtä edullinen kuin osakeyhtiö pienemmässä tulotilanteessa ja selkeästi edullisempi korkealla tulotasolla osuuspääoman koron pääomaverotuksen ansiosta.

¹⁰ Käytännössä pienosuuskunnan optimaalisin voitonjakotapa lieenee ylijäämänpalautuksen ja verovapaan osuuspääoman koron yhdistelmä. 1 500 euron verovapaa korko merkitsee osakeyhtiössä 9 prosentin tuottoprosentilla 16 700 euron nettovarallisuutta.

¹¹ Palkkaa käyttämällä osakeyhtiön voitonjako on (lähes) yhdenkertaista. Tässä palkkavaihtoehtoa ei ole mukana.

¹² Osuuskunnassa lisäkoron maksimiveroaste on $0,7 \times 0,28 = 19,6\%$. Yksityisliikkeessä ja henkilöyhtiössä koko tulo menee nettovelkatilanteessa ansiotuloksi, mutta verotus alkaa nolasta. Sen sijaan osakeyhtiössä minimilähtökohta on yleensä 26 % (pl. EVL 6 b §:n tilanteet).

¹³ Käytännön tilanteessa osakeyhtiössä kannattaisi maksaa palkkaa ja nollata verovapaan osingon ylittävä nettovoitto.

Taulukko 3. Nettovelkainen pienyrittäjä. Vertailutilanne eri yritysmuotojen välillä. Yksi pääosakas. Koko nettovoitto jaetaan.

Yrityksen bruttovoitto/ Yritysmuoto	10 000 €, osakkaan ansiotuloveroaste 20 %	50 000 €, osakkaan ansiotuloveroaste 50 %
yksityisliike tai kommandiittiyhtiö (kaikki ansiotuloa)	20 %	50 %
osuuskunta (1500 euroa verovapaata; ylimenevä osa 70 % pääomatuloa) okunta + osakas	37,6 %	39,9 %
osakeyhtiö (yhtiö + osakas, osinko 70-prosenttisesti ansiotuloa)	36,4 %	51,9 %

Käytännössä yritysmuodon valintaan vaikuttavat tietenkin useat, osin ristikkäisetkin verotekijät ja myös aivan muut tekijät, kuten vastuunäkökohdat ja mahdollinen pääomien keruuintressi. Osakeyhtiömuoto on nykyisellään ainoa yritysmuoto, jossa varoja voidaan jättää sisään suhteellisen edullisella perusverotuksella. YEL-osakas voi myös maksaa itselleen kohtuupalkkaa, jolloin sotumaksu on ainoa lisäkustannus. Yksityisliikkeessä tämä ei ole mahdollista. Joka tapauksessa aloittelevan yrittäjän kannattaa verouudistuksen jälkeen harkita entistä enemmän myös muun yrityksen kuin pienen osakeyhtiön perustamista.

Pienosakeyhtiön voitonjakovaihtoehdot

Vuoden 2004 verouudistus on monimutkaistanut pienosakeyhtiön ja omistajayrittäjän voitonjaon verosuunnittelua. Osinkojen osittainen kahdenkertainen verotus lisäsi intressejä muuntaa yhtiön voitto muiksi pääomatuloiksi kuin osingoiksi. Tältä osin osakkeiden osittaismyynti tai -lunastus voi tulla mukaan kuvioon. Yksi mahdollisuus on myös yhtiöittäminen siten, että jakautumisella siirretään kiinteistöt keskinäiseen kiinteistöyhtiöön, josta sitten saadaan henkilökohtaista vuokratuloa. Osakas voi lisäksi nostaa osinkoa ja lainata sitten rahat yhtiölle takaisin. Kokonaistaloudella palkan maksaminen on astunut entistä suurempaan rooliin pienimmissä yhtiöissä.¹⁴

Osakkaan verotuksessa on myös muistettava vähennysten merkitys efektiivisen pääomatuloveroasteen pienentäjänä. Ansiotulo-osingoista saa nykyisin tuloverolain (TVL) 105 a §:n ansiotulovähennyksen. Yrittäjäosakkaan osakkeiden hankintavelan korkojen vähennysoikeuden osalta verotusjärjestelmä muuttui siten, että korot vähennetään vain pääomatuloista. Osinkotulon hankkimisesta aiheutuneet kaikki menot ja kulut ovat jatkossa vähennyskelpoisia riippumatta siitä, että osa osinkotulosta (koko tulo) saattaa olla verovapaata tuloa (TVL 31.4 §). Vähennysoikeus ulottuu myös korkoihin (TVL 58.1 §).

¹⁴ Tässä ajatellaan, että osakeyhtiön aktiiviomistaja tähtää saatavan nettotulon maksimointiin käyttäen eri voitonjakotapoja.

Tilanteesta riippuen voi olla tarvetta harkinnalle osakeyhtiömuodossa toimimisen mielekkyydestä (vrt. edellinen kappale) tai ainakin sille, että yhtiön omistusta muutetaan. Henkilökohtainen 90 000 euron osinkokatto johtanee omistuksen hajauttamiseen perheen kesken varsin monissa varakkaissa perheosakeyhtiöissä. Se rajannee hyvätuloisissa ja varakkaissa perheyhtiöissä tavallaan sekä osakaskohtaisen osingonjaon lattian että katon silloin, kun varallisuusverovähennystä ei voi hyödyntää. Tässä suhteessa on tietysti muistettava äänivaltakysymykset. Erilaisen äänivallan omaavilla osakkeilla voidaan suunnata osingot sopiviin suuntiin ja säilyttää valta nykyisellä omistajayrittäjällä.

Etenkin suuremmissa perheyhtiökonserneissa, joilla on myös ulkomaista toimintaa tai ulkomaisia sijoituksia, kannattaa huomioda täydennysveron poistuminen. Yhtiön jakaman voiton efektiivinen verotaso voi periaatteessa olla nolla uudistuksen jälkeen. Kansainvälisessä verosuunnittelussa kannattaa siten muistaa konsernivoitonjaon mahdollinen hyödyntäminen ja ennen kaikkea verovapaat ulkomaiset suorasijoitusosingot. Konserniverosuunnittelun yksityiskohdat riippuvat luonnollisesti myös ketjuverotussäännöksistä. Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutusvoitto on myös aina periaatteessa jaettavissa osakkaille ilman täydennysveroa. Jos osakastasolla ei mene osinkoveroa, siirtyy kyseinen tulo täysin verottomana yhtiöstä yrittäjälle. Tällöin ollaan nolla + nolla -verotuksessa.

Henkilöyhtiön ja osakeyhtiön keskinäisen veroedullisuuden osalta on syytä huomata, että saman nettovarallisuustason yhtiöissä yhdenkertainen verotus toteutuu henkilöyhtiötilanteessa 20 prosenttiin saakka, mutta osakeyhtiössä vain 9 prosenttiin saakka. Toisaalta yhdenkertaisen verotuksen taso on tällöin henkilöyhtiössä 28 % ja osakeyhtiössä vain 26 %. Jos jaettava osinko ylittää henkilökohtaisen 90 000 euron rajan, efektiivinen kokonaisverorasitus saavuttaa 28 prosentin tason reilulla 100 000 euron netto-osingolla. Toisaalta jos osakkaalla on muita ansiotuloja (korkea veroaste), nykyjärjestelmä on perustilannetta edullisempi.

Verouudistus on lisännyt intressejä perustaa keskinäisiä kiinteistö-osakeyhtiöitä hallinnoimaan yrityksen asuntoja ja kiinteistöjä. Keskinäisessä kiinteistöosakeyhtiössä osakkaat saavat yrityksen maksamat vuokrat vuokratuloina eli yhteen kertaan verotettuina. Toimivan yhtiön omaisuuden pilkkomisessa on kuitenkin otettava huomioon EVL 52 c §:ssä veroneutraalille jakautumiselle asetetut ehdot. Nykyisellään myös osittaisjakautuminen on mahdollinen.

Tämänhetkisen verojärjestelmän voitonjako-ongelmat kärjistyvät sellaisissa pieniyhtiöissä, joilla ei ole merkittävää positiivista nettovarallisuutta. Normaali-tilanteessa yrittäjän on tietenkin aina elätettävä itsensä ja mahdollisesti myös perheensä eli tietty määrä tuloa on yrityksestä saatava jotakin kautta. Jos osakas ei voi saada muita pääomatuloja kuin osinkoja (ei vuokrattua kiinteistöä tai lainaa yhtiölle), jäävät juoksevan tason perusvaihtoehtoiksi ainoastaan osinko ja palkka. Osakkeiden myyminen ei välttämättä ole mikään vaihtoehto, jos ostajia ei ole tai jos perheyritys halutaan pitää omissa käsissä.

Osinkoa nostettaessa pienivaraisten yhtiön osingosta valtaosa menee ansiotuloksi. Jos yritystoiminta on alkuvaiheessaan ja velat suuret, kaikki osinko voi olla ansiotuloa. Käytännössä noin kolme neljännestä listaamattomien yhtiöiden osingoista on nimenomaan ansiotulo-osinkoja. Monet pienimmät yritykset eivät näin käytännössä hyödy juuri lainkaan yhden-

kertaisen verotuksen mallista. Verotus pysyy suunnilleen ennallaan tai jopa kevenee vasta jos yhtiön nettovarallisuus kasvaa reilusti yli 100 000 euron tai yhtiöstä saatavan tulon määrä nousee yli 30 000 euron. Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys helpottaa pienimmissä tuloissa jonkin verran verotuksen kiristymistä. Yritys vähentää palkkamenon ja verotus on tällöin yhdenkertaista.

Palkan osalta on kuitenkin huomattava, että palkasta menee aina vähintään sotumaksu ja mahdollisesti myös muita maksuja. TEL-osakkaalla palkanmaksu voi olla hyvinkin kallista. Pelkästään palkkaa nostettaessa ei myöskään synny mitään yrittäjyyden kannustinta, koska ollaan vain samassa tasossa kuin tavallinen palkansaaja. Tältä osin veroneutraliteetti siis saavutetaan, mutta yrittäjäriskin kompensointi jää kokonaan huomioimatta. Palkanmaksun ja ansiotulo-osingon suhdetta on jo tarkasteltu aiemmin tässä luvussa. Valtionverotuksen alaraja on tässä suhteessa peruskäännekohta. Alarajaan asti palkka on osingon verotasoa (yhtiöveroa) alempana marginaalisessa laskennassa. Tämänkin rajan yli kannattaa uudessa järjestelmässä nostaa palkkaa, jos ei halua maksaa ansiotulo-osinkoveroa. Kokonaistarkastelussa palkkaa ja sen liitännäiskuluja sekä osinkoa ja näihin tuloihin liittyviä vähennyksiä voidaan vertailla seuraavasti:

Taulukko 4. Palkkaa vai osinkoa?

	Palkka	Osinko
tulolaji	ansiotuloa 100 %, verotuksen lähtötaso nolla	pääomatuloa 70 % tai ansiotuloa 70 %, verotuksen lähtötaso 26 %
sotu-maksu	kyllä	ei
yhtiöveron hyvitys	ei	ei
tulonhankkimisvähennys	kyllä	ei
kunnallisverotuksen ansiotulovähennys	kyllä	kyllä
eläkemaksut	YEL-osakas: ei TEL-osakas: kyllä	ei

TEL-osakkaan kohdalla palkanmaksu on huomattavastikin kalliimpaa kuin YEL-tilanteessa. Toisaalta on hyvä todeta, että TEL-palkka on kuitenkin pienillä tulutasoilla ansiotulo-osinkoa lievemman kokonaisverotason piirissä.

Vuokran, osingon tai palkan sijasta omistajayrittäjä voi myös saada yhtiöstä korkotuloa. Jos osakas rahoittaa yhtiön toimintaa lainan muodossa, saadaan tuotto yhdenkertaisen verotuksen piiriin. On myös mahdollista, että verovapaana osinkona (9 %:n ja 90 000 euron rajojen alla) nostetut varat suunnataan osin tai kokonaan takaisin yhtiöön lainana. Korkotason osalta on kuitenkin huomattava peitellyn osingonjaon riski.

Pörssissä toimivien perheyhtiöiden osalta nykyjärjestelmä merkitsee aina osinkotulon (ositusta) kahdenkertaista verotusta. Verotuksen välttämismahdollisuudet erilaisilla yhtiörakenteilla ja välillisellä omistuksella riippuvat ketjuverosäännösten aukottomuudesta. Varsinaisen voitonjaon verosuunnittelussa omien osakkeiden hankinta ja lunastaminen kasvattanee suosi-

ootaan. Tähän asti voittojen realisointi osakkeen arvonnousuna on kiinnostanut lähinnä ulkomaisia sijoittajia. Jatkossa se kiinnostanee myös suomalaisia osakkaita.¹⁵

Suomen vanhassa järjestelmässä osakeanti- ja velkarahoituksen verotus oli neutraalia (yhdenkertaista). Jakamattomien voittovarojen osalta oli sen sijaan voimassa nimellinen kahdenkertainen verotus, jota lieventää efektiivisesti luovutusvoittojen realisointiperusteinen verotus. Nykyisessä järjestelmässä velkarahoitus on aina yhteen kertaan verotettua. Korkomenon vähennyskelpoisuuden myötä yhtiön pääomakustannus on markkinakorko. Osakeantirahoituksessa verotustilanne riippuu nettovaroista ja osingonjakopolitiikasta. Pääomakustannus on korkea, jos 90 000 euron kynnys ylittyy. Jos taas pysytään verovapaan osingon puitteissa, osakeannin rahoituskustannus pysyy suunnilleen nykyisellä tasolla tai alenee. Jakamattoman voiton osalta ollaan edelleen kahdenkertaisessa verotuksessa, joka kuitenkin lievenee kokonaistasolla hiukan.

Verouudistus on vahvistanut jo toimivien pienyhtiöiden kasvukannustimia. Toisaalta ulkoinen oma pääoma saattaa jatkossa olla kallis rahoitusvaihtoehto erityisesti 90 000 euron osinkokynnyksen ylittyessä. Pääomien lukkiutuminen nykyisiin yhtiöihin voi myös olla ongelma aloittavien yrittäjien ja rahoittajien näkökulmasta. Uusi järjestelmä synnyttää kannustimen investoida omaan yhtiöön. Yleisemmällä tasolla osingonjaon nettovarallisuus- ja verovaikutukset ohjaavat todennäköisesti yhä enemmän yhtiöiden ja niiden omistajien taloudellista päätöksentekoa. Hyvin pienen nettovarallisuuden yhtiöissä ei välttämättä ole mahdollisuuksia käyttää tulosta nettovarojen lisäämiseen kun yrittäjän ja tämän perheen on myös eletävä. Kokonaisuutena rahoitusneutraalisuustulokset riippuvat yhtiön varallisuusasemasta, omistusrakenteesta, yrittäjän muista tuloista (marginaaliverotasosta) ja eri voitonjakovaihtoehtojen välisen optimoinnin hyödyntämismahdollisuuksista.

Oheisessa taulukossa 5 on koottu yhteen osakeyhtiön normaalit voitonjakovaihtoehdot ja niiden kokonaisverorasitus vuonna 2007. Taulukosta havaitaan se yleispäätelmä, että verouudistus monimutkaisti ja pirstaloi verosuunnittelua. Järjestelmän epäneutraalisuudet ja verosuunnittelupisteet lisääntyivät. Taulukossa ei ole mukana kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä, jolla on merkitystä pienissä ansiotulo-osingoissa.

Toisaalta on huomattava, että nykyinen voitonjaon verotus antaa voitot pääosin sisäänjättäville tehokkaille kasvuyrityksille varsin edullisen tulorahoitus pohjan 26 prosentin kokonaisverotasolla. Keskitason nettovarallisuuden yhtiöissä elämä ei ole muuttunut paljoakaan. Keskeistä on noteerata verosuunnittelun peruselementit ja niiden merkitys eli

- 1) erottelu listaamattomiin ja listattuihin
- 2) 70-prosenttinen osingon verollisuus (ja vastavuoroisesti 30-prosenttinen verovapaus)
- 3) henkilökohtainen 90 000 vuosittainen määräkatto
- 4) pienien osinkojen ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa
- 5) pääoma- ja yhtiöverokantojen erillisuus.

¹⁵ Osakehinnasta menee 16,8 prosentin vero, jos osakkeet on omistettu 10 vuotta (oletama 40 %). Kotimaisen sijotusrahaston ollessa myyjänä veroa ei mene.

Taulukko 5. Voitonjakovaihtoehdot 2007.

Yrittäjän marginaaliveroasteet 20/35/55 %. Luovutusvoittoverotuksessa verot laskettu a) ilman olettaa, b) 40 %:n olettamalla tai c) verovapaudella sukulaiskaupassa. Palkan sivukuluna 5 %. Mukana vertailussa henkilöyhtiö.

Bruttovoitto 100 euroa	Palkka	Osinko < 9 % ja 90 000 tai 90 000 < osinko < 9 %	Osinko > 9 % tai negatiivi- nen nettovarallisuus	Korko tai vuokra	Luovutus- voitto
Yhtiövero/sivukulu	5	26/26	26	–	26
Yrittäjän tulo	95	$74/0,7 \times 74$	$0,7 \times 74$	100	74
Yrittäjän vero	19/33,3/52,3	0/14,5	10,4/18,1/28,5	28	20,7/12,4/0
Kokonaisverorasitus	24/38,3/57,3	26/40,5	36,4/44,1/54,5	28	46,7/38,4/26
Nettotulo	76/61,7/42,7	74/59,5	63,6/55,9/45,5	72	53,3/61,6/74
Henkilöyhtiön ja sen osakkaan kokonais- verorasitus	–	pääomatulo: 28	ansiotulo: 20/35/55 (yritystulo yli 20 % tai negat. nettov.)	–	–
Nettotulo henkilöyhtiössä	–	72	80/65/45	–	–

Vertailussa mukana voisi myös olla peitelty osinko. Tällöin yhtiötason verovaikutuksen ole-
massaolo riippuu kuitenkin peitellyn osingon luonteesta ja muodosta. Osakastasolla verotasoa
on 70 prosenttia osakkaan ansiotuloveroasteesta, jos oletetaan peitellyn osingon saanti mar-
ginaalituloksi. Mikäli peiteltyä osinkoa jaetaan ”avoimesti” ilman veronkorotuskuluja ja siitä ei
aiheudu yhtiölle ylimääräisiä välittömiä kustannuksia, välitön (lisä)verorasitus (osakkaan
vero) on maksimissaan noin 40 % osakkaan saamasta tulosta ($0,7 \times 57 \% = 40 \%$). Pienillä
ansiotulotasoilla osakkaan lisävero voi olla varsin pieni.¹⁶

Siltä osin kuin yhtiö jakaa verovapaata tuloa (EVL 6 b §:n mukaista käyttöomaisuuden luo-
vutusvoittoa), yhtiötason verotus on periaatteessa nolla. Tällöin kokonaisverorasitus koostuu
pelkästään mahdollisesta osakastason verosta. Verovapaan osingon kohdalla kokonaisverotaso
on nolla, samoin silloin, jos osakas myy osakkeensa verovapaalla sukulaiskaupalla.

Voitonjakovaihtojen vertailua voidaan vielä monipuolistaa edellä esitetystä ottamalla
mukaan yhtäältä palkanmaksu TEL-osakkaalle (yhtiölle suuremmat sivukustannukset) ja toi-
saalta se, että jakamatonta yhtiövoittoa ei välttämättä aina hinnoiteta 100 prosenttiin yhtiötä
myydessä. On tietysti myös mahdollista, että yhtiö jakaa verovapaita tuloja (esim. käyttömai-
suusosakkeiden luovutusvoitto). Tällöin yhtiö ei maksa tulosta ensin 26 prosentin veroa, vaan
osinkona on koko bruttovoitto. Taulukko 6 kuvaa osakkaan vuoden 2007 nettotuloa (pysyvä
verotus) näiden vaihtoehtoisten oletusten tilanteissa. Yhtiössä syntyneen verovapaan tulon
jakaminen on varsin edullista (kokonaisveroaste 0–38,5 %). Toisaalta jakamattoman voiton
realisointi osakekaupalla ei ole lainkaan edullista, jos ostajan arvostustaso laskee merkittävästi
alle 100 prosentin.

¹⁶ Toisaalta osakkaalle maksettu ylihintaa hyödykkeestä on poissa yhtiön muusta nettovoitosta.

Taulukko 6. Vaihtoehtoisia voitonjakotilanteita.

Yrittäjän marginaaliveroasteet 20/35/55 %. Yhtiön voitto verovapaa osingonjakovaihtoehdossa. Luovutusvoittoverotuksessa verot laskettu a) ilman olettaa, b) 40 %:n olettamalla tai c) verovapaudella sukulaiskaupassa. Luovutusvoitto 100 % tai 70 % jakamattomasta voitosta. Palkan sivukuluna 25 % (TEL-osakas).

Bruttovoitto 100 euroa	Palkka (TEL-osakas)	Osinko < 9 % ja 90 000 tai 90 000 < osinko < 9 %	Osinko > 9 % tai negatiivinen nettovarallisuus	Luovutusvoitto 100 %	Luovutusvoitto 70 %
Yhtiövero/sivukulu	25	0/0	0	26	26
Yrittäjän tulo	75	100/0,7 × 100	0,7 × 100 = 70	74	0,7 × 74 = 51,8
Yrittäjän vero	15/26,3/41,3	0/19,6	14/24,5/38,5	20,7/12,4/0	14,5/8,7/0
Kokonaisverorasitus	40/51,3/66,3	0/19,6	14/24,5/38,5	46,7/38,4/26	40,5/34,7/26
Nettotulo	60/48,7/33,7	100/80,4	86/75,5/61,5	53,3/61,6/74	37,3/43,1/51,8

Voitonjaon verosuunnittelun osatekijät

Tässä artikkelissa esitetyt pienosakeyhtiön voitonjaon verorasituslaskelmat osoittavat ainakin sen, että pieniyhtiön omistajayrittäjän on otettava verosuunnittelussaan huomioon entistä lukuisampia ja valitettavasti myös osin toisilleen vastakkaisia verotekijöitä. Tällaisia ovat kootusti seuraavat:

- yhtiötason verotustilanne: ei enää täydennysveroa eli vanhoja tai uusia verovapaita
- tuloja voi jakaa ilman yhtiöverotusta
- normaalisti osingonjaon kokonaisverotaso minimissään 26 %, ei enää nolla
- vuosittain kannattaa jakaa 9 % verovapaa osinko, jos nettovaroja on
- pienissä yhtiöissä kannattaa yleensä lisätä YEL-palkanmaksua tai aloittaa se, jos
- mahdollista: haittana sotumaksu, mutta verotus muuten yhdenkertaista
- pienissäkin ansiotuloissa kahdenkertainen verotus, mutta ansiotulovähennys
- lieventää
- nettovarallisuutta kannattaa kasvattaa ainakin miljoonaan euroon
- omistuksen hajauttaminen kannattaa: 90 000 euron raja monistuu ja ansiotulo-osingon marginaaliverotaso alenee
- muiden pääomatulojen käyttöä kannattaa lisätä: yhdenkertainen verotus korolle, vuokralle ja muille juokseville pääomatuloille (pois lukien osingot)
- osakeyhtiö saa osakkaana osingot verotta
- verosuunnittelun vaihtoehdot lisääntyvät ja monimutkaistuvat.

Edellä käsiteltujen voitonjakovaihtoehtojen osalta on myös mahdollista lopuksi hahmottaa yleistason ”paremmuusjärjestysluettelo” (ks. taulukko 7 alla).¹⁷ Luettelossa ei ole mukana luovutusvoittoa eli oletuksena on, että omistajayrittäjä ei halua myydä osakkeitaan (juokseva verotustilanne). Jos osakkeet tai liikesubstanssi myydään verovapaasti, kokonaisverotaso riippuu siitä, miten saatu voitto osakkaalle siirretään. Eri vaihtoehtojen käyttökelpoisuus on tietenkin aina sidoksissa yhtiön nettovarallisuuteen ja osakkaan mahdollisuuteen työskennellä yhtiössä. Lisäksi perusoletuksena on bruttovoiton verollisuus yhtiötasolla.

Taulukko 7. Voitonjakovaihtoehtojen keskinäinen edullisuus.

Voitonjaon muoto	Verotus
1) Palkka YEL-osakkaalle ja osakkaan ansiotuloveroaste korkeintaan 23 %	verokustannus osakkaan vero + sotumaksu eli korkeintaan 26 %
2) Verovapaa osinko	9 %:n rajaan saakka verokustannus 26 % eli yhtiövero
3) Vuokra- tai korkotulo tai muu pääomatulo	yhdenkertainen verotus osakkaalla 28 %
4) Osittain pääomatulona verotettu osinko	verokustannus 26 % + osittain maksettava (70 %) 28 %
5) Suurempi YEL-palkka ja ansiotulo-osinko	verokustannus yhtiövero + osakkaan ansiotulovero (70 % ansiotulo-osingosta) + palkan suhteen sotumaksu
6) TEL-palkka (suuri palkkatulo)	verokustannus osakkaan ansiotulovero + yhtiölle TEL-maksu ja sotumaksu

Kokonaisuutena nyt voimassa oleva järjestelmä sisältää paljon uusia veroriskejä mutta myös suuria verotuksen minimointimahdollisuuksia. Eri vaihtoehtojen verokohtelusta saatavan ennakkotiedon hankkimisen ja/tai pätevän verokonsultoinnin tarve on kasvanut merkittävästi.

Oma ongelmansa on verosuunnittelun lyhyt aikaväli. Hallitus lupasi verouudistusesityksessä eksplisiittisesti tarkkailla sitä, miten uuden järjestelmän tahallisia ja tahattomia aukkoja hyödynnetään. Uuden osakeyhtiölain heijastusvaikutukset tulevat todennäköisesti näkymään verolainsäädännössä jo vuoden 2008 alusta lukien. Lisäksi koko eriytetty tuloverojärjestelmä saattaa tulla jo alkavalla vaalikaudella tiensä päähän.¹⁸ Tämä merkitsisi osinko- ja luovutusvoittoverotuksen uudelleenarviointia.

* * *

Tax planning in small enterprises

Recent changes in the tax legislation have made tax planning in small enterprises both more complicated and more diversified. In addition to the regular profit-distribution method, the active entrepreneur should keep in mind also the possibilities offered by corporate arrangements and acquisitions, as well as by tax planning for the long term. Under the current system, tax neutrality has been skewed away from the single-enterprise model and towards the group model. Any losses should be booked to an enterprise, not necessarily a company, where they

¹⁷ Useissa tilanteissa erityisesti palkan ja ansiotulo-osingon/pääomatulo-osingon välinen rajanveto on marginaalista.

¹⁸ Ks. uudistamisaskelista Seppo Kari – Jouko Ylä-Liedenpohja (toim.): Verotus uusiksi? Taloustieto 2007.

can be deducted. Real estate can be transferred by way of a demerger or a sale of business operations to a mutual real estate company, whose shareholders can derive direct capital income. Another possibility is to maintain real estate well dispersed among several companies in a group, so as to avoid the emergence of a tax-liable real estate company and to ensure that section 6b of the Business Tax Act will remain applicable. By and large, the various forms of asset transfer, corporate arrangements and acquisitions, especially relating to business operations, demergers and share swaps will become more and more significant issues. It would appear that straight mergers and company dissolutions are becoming less frequent occurrences.

Companies are likely to finance more of their investments from cash flow, that is, retained earnings or debt. At the same time, neutrality between the different forms of finance will be prejudiced. Various intermediate forms of finance, such as subordinated loans, are likely to become more common, as will the use of derivative debt instruments. Also in other respects, a shareholder in a small enterprise may well prefer other forms of profit distribution to (taxable) dividends. For the company, interest payments and rents are normally deductible, at least to a reasonable degree, while dividends are not. In practice, the most advantageous combinations will probably include a suitable non-taxable dividend, interest or rent, and salary. The dividend may also be left into the company as a receivable, so that the shareholder can later derive interest income from the company. Accordingly, it may well be said that the taxation of dividends has shifted towards the intensification of the taxation of the company, to the detriment of the taxation of the shareholders.

As regards corporate structures and ownership structures, the trend is towards a more dispersed shareholder base also in small enterprises. The ceiling for tax-free dividends for four shareholders is already EUR 360,000, a considerable amount indeed in a Finnish small enterprise. A regular or a donation-like transfer of assets to a person carrying on with the enterprise can now be effected with minimal tax repercussions, as the inheritance and gift tax will be abolished completely in cases where a business changes hands from one generation to another. As regards the taxation of dividends, it should be kept in mind that the ceiling of EUR 90,000 is applicable on a per-year and a per-payee basis. If a shareholder owns several small enterprises, the dividends paid out by all of them count towards the ceiling of EUR 90,000. Hence, even if the limits of 9 per cent and EUR 90,000 are complied with in a single company, the dividends will not necessarily be tax-free at the group level.

In practice, both small enterprises and their owners need pay more attention and invest more resources in tax planning. The return to the past under section 6b of the Business Tax Act, that is, the release of long-term capital gains on asset transfers from tax liability, has meant also a return to the basic problems of the taxation of capital gains on asset transfers, some of which were avoided for a while with the introduction in 1993 of the extended concept of income and the taxation of all capital gains on asset transfers. The entry into force of the new Companies Act in 2006 and the delay in the reform of business taxation have resulted in an interim situation, one where proactive tax planning is a challenging task indeed.

Matti Kukkonen

Professor, Swedish School of Economics, Helsinki